

OD KOMITETU REDAKCYJNEGO

Spośród wielu wymiarów znaczącej obecności Jana Pawła II w świecie, szczególnie istotna była Jego obecność wśród nas jako nauczyciela. Jan Paweł II we wspólnocie ludzkiej – polskiej, potem w Kościele powszechnym i w całym świecie – był nauczycielem, wielkim nauczycielem. Był wychowawcą ludzkości, nas wszystkich i każdego z osobna.

Był nauczycielem życia. Wskazywał na rolę wiedzy w życiu ludzkim i prawo każdego człowieka do wykształcenia. Mówił o randze szkoły w rozwoju ducha ludzkiego, kultury i cywilizacji. Jednocześnie podkreślał, iż o wielkości człowieka nie stanowi jego wykształcenie, talenty i poziom materialny życia, ale godność osobowa – przyrodzona wartość dana każdemu wraz z egzystencją.

Nauczał o godności, która stanowi prawdę osoby ludzkiej. Ten wymiar działalności wychowawczej Jana Pawła II obejmował najszerszy obszar oddziaływania wychowawczego. Nauczaniem tym trafiał do wyznawców różnych religii, a także do ludzi obojętnych religijnie i ateistów. Podkreślał nierozzerwalny związek szacunku dla godności ludzkiej z wartością prawdy. Związek ten jest odczytywalny w sercu każdego człowieka, choć dla wierzącego wynika on zarazem z objawionych źródeł. Respektowanie tego związku stanowi pierwszorzędny postulat wychowania chrześcijańskiego. Papież wielokrotnie to podnosił, między innymi w słowach: „Chrystus zaś mówi: «poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli» (J 8, 32). Wśród słów zapisanych w Ewangelii te należą z pewnością do najważniejszych. Mówią bowiem równocześnie o całym człowieku. Mówią o tym, na czym buduje się od wewnątrz, w wymiarach ducha ludzkiego, właściwa człowiekowi godność i wielkość”¹.

Papież silnie akcentował, że kultura ma funkcję wychowawczą, że prawdziwa kultura ucłowiecza człowieka. Kultura ma przede wszystkim służyć

¹ *Ojciec Święty do uczestników Światowego Jubileuszu Młodzieży*, Rzym 1984, nr 12, w: *Jan Paweł II, W drodze na Jasną Górę. Jan Paweł II do Młodych*, Città del Vaticano 1991, s. 39.

temu, aby człowiek stawał się coraz bardziej człowiekiem. Kultura prawdziwa, kultura w pełnym tego słowa znaczeniu, to dziedzina, która czyni człowieka lepszym i pozwala mu wzrastać jako człowiekowi. Dlatego winna ona pełnić przede wszystkim funkcję wychowawczą. Jan Paweł II mówił wprost: „pierwszym i zasadniczym zadaniem kultury w ogóle i każdej zarazem kultury jest wychowanie”². Kultura jest wychowawcą człowieka.

Ojciec Święty faktycznie oddziaływał – i oddziaływał! – na wszystkie wymiary kultury, można powiedzieć: na wszystkie etapy życia ludzkiego. Wielką wagę przywiązywał do narodzin człowieka, z wielką determinacją bronił życia nienarodzonych – sam mówił, że jest papieżem życia i odpowiedzialnego rodzicielstwa. Obejmował swoim nauczaniem nasze życie od początku do końca. Głosił prawdę o prawie do narodzenia i godziwego życia każdego dziecka poczętego, już w chwili poczęcia będącego stworzeniem powołanym „na obraz i podobieństwo Boże”. Podkreślał, że rodzice dziecka – kobieta i mężczyzna – już w chwili poczęcia stają się jego wychowawcami, są odpowiedzialni za jego życie i rozwój duchowy.

Jan Paweł II wychowywał nas także swoim trudem, cierpieniem i na koniec – śmiercią. W okresie, gdy na świecie panował powszechny kult łatwości, użycia i przyjemności, często zwracał uwagę na istotną rolę, jaką w rozwoju osoby ludzkiej odgrywa trud i cierpienie. Słynne są Jego słowa do młodzieży: „Musicie od siebie wymagać, nawet gdyby inni od was nie wymagali. Wbrew wszystkim mirażom ułatwionego życia. Musicie od siebie wymagać, to znaczy właśnie więcej być”³.

Przeżyliśmy odejście Jana Pawła II. Jego śmierć również była nauką – dla każdego z nas. Umierający Papież uczył swoją postawą przenikniętą miłością, że śmierć winno się przyjąć z możliwie pełną świadomością i odwagą. Umieranie i śmierć Ojca Świętego stały się tą częścią Jego nauczania, którą nazwać można pedagogią ostateczną.

W niniejszym numerze „Roczników Nauk Społecznych” zegnamy Jana Pawła II, wielkiego nauczyciela i wychowawcę. Jego nauczanie i przykład pozostaną dla wszystkich ludzi, w tym także – a może szczególnie – dla ludzi nauki, normą oraz miarą pracy, twórczości i życia.

W. Ch.

² Przemówienie wygłoszone w siedzibie UNESCO w Paryżu 2 czerwca 1980 r.

³ Przemówienie wygłoszone na Westerplatte 12 czerwca 1987 r.